

Pelastakaa Lapset

LASTEN SUOJELU JA NETTIVIHJE -TOIMINNON VUOSIRAPORTTI 2020

LASTEN SUOJELU JA NETTIVIHJE -TOIMINNON VUOSIRAPORTTI 2020

Lasten suojele ja Nettivihje on aloittanut toimintansa vuonna 2002. Teemme työtä lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan torjumiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi erityisesti digitaalisissa ympäristöissä. Tavoitteenamme on edistää lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan kuvamateriaalin nopeaa poistumista netistä ja ennaltaehkäistä lasten ja nuorten joutumista seksuaaliväkivallan uhriksi. Lasten suojele ja Nettivihje -toiminto on osa Suomen Safer Internet Centre -toimintaa (FISIC), joka pyrkii takaamaan lapsille paremman ja turvallisemman digitaalisen ympäristön. FISIC-toimintaa toteutetaan yhteistyössä [Kansallisen audiovisuaalisen instituutin](#) ja [Mannerheimin Lastensuojeluliiton](#) kanssa. Pelastakaa Lapset on myös kansainvälisen [ECPAT-verkoston](#) edustaja Suomessa ja kansainvälisen INHOPE-verkoston jäsen.

Kuva 1. Lasten suojele ja Nettivihje –toiminnon kolme keskeistä painopistettä.

VIHJE- JA ANALYYSITYÖ

Ylläpidämme [Nettivihje](#)-palvelua, joka vastaanotti vuonna 2020 yli 2750 vihjettä lapseen kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaan liittyvästä laittomasta toiminnasta ja materiaalista digitaalisissa ympäristöissä. Analysoimme lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa kuvamateriaalia myös [Canadian Centre for Child Protection](#) -järjestön ylläpitämässä [Project Arachnidissa](#).

Vihje- ja analyysityön avulla edistämme laittoman materiaalin nopeaa poistumista verkosta. Tarjoamalla matalan kynnyksen ilmoituskanavan aikuisille ja lapsille edistämme lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten ilmituloa. Suuri osa lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista ei tule viranomaisten tietoon esimerkiksi siksi, että kynnyks ilmoittaa viranomaiselle epäilyistä rikoksesta tai laittomasta materiaalista on korkea. Nettivihje on osa kansainvälistä [INHOPE-vihjepalveluverkosta](#). Nettivihjettä ylläpidetään tiiviissä yhteistyössä keskusrikospoliisin kanssa.

TIEDON JA YMMÄRRYKSEN LISÄÄMINEN

Tiedon tuottamisen, sen jakamisen sekä koulutusten avulla pyrimme ennaltaehkäisemään lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia ja edistämään varhaista puuttumista rikoksiin. Vuonna 2020 viestimme ja tuotimme artikkeleita ja materiaaleja ammattilaisille, lapsille ja nuorille sekä heidän huoltajilleen. Koulutimme yli 1300 ammattilaista noin kahdessakymmenessä koulutustilaisuudessa. Tarjosimme koulutusta lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta digitaalisessa mediassa ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisystä mm. sosiaali-, terveys- ja rikosseuraamusalan ammattilaisille. Syksyllä 2020 aloitimme “Kehoni on minun” -koulutuskiertueen kasvatus- ja opetusalan opiskelijoille sekä sosionomiopiskelijoille. Koulutuskiertue jatkuu keväällä 2021.

Lisäksi olimme mukana valtakunnallisessa “Groomingin tunnistaminen ja ennaltaehkäisy nuorisotyössä” -hankkeessa, jossa vahvistettiin nuorisotyöntekijöiden osaamista lasten ja nuorten seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan vastaisessa toiminnassa. Hankkeen toteuttamisesta vastasi [Koordinaatti](#). Asiantuntijamme kouluttivat hankkeen järjestämässä koulutuksissa nuorisotyön ammattilaisia ja kirjoittivat kolme lukua Koordinaatin julkaisemaan oppaaseen: [Kysy, kohtaa ja kuuntele – Opas seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä.](#)

VAIKUTTAMISTYÖ

Edistämme lasten oikeutta tulla suojelluksi seksuaaliväkivallalta tekemällä pitkäjänteistä vaikuttamistyötä. Tavoitteenamme on, että lasten suojelemisen kannalta keskeiset muutokset toimintatapoihin ja rakenteisiin saavutetaan niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Teemme yhteistyötä viranomaisten, päättäjien ja ammattilaisten kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vuonna 2020 olimme mukana useissa verkostoissa (mm. [IKV](#) ja [SerieE](#)), työpajoissa ja työryhmissä (mm. Väkivallaton lapsuus viestintä- ja toimeenpanosuunnitelman työryhmät) sekä annoimme muun muassa seuraavat lausunnot strategioihin ja uudistuksiin:

- [Seksuaalirikoksia koskevan rikoslain 20 luvun kokonaisuudistus](#)
- [Kansallisen ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman valmistelu](#)
- [New EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings](#)
- [Children's Right in relation to the digital environment](#)

Lisäksi kommentoimme muita strategioita ja uudistuksia (kuten Roadmap - EU strategy for a more effective fight against child sexual abuse) yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Teimme vaikuttamistyötä Euroopan komission antaman [määräaikaisen asetusehdotuksen](#) kiireellisen hyväksymisen puolesta jakamalla tietoa suoraan päättäjille ja osallistumalla verkostojen [yhteisiin kannanottoihin](#). Asetuksen avulla pyritään sallimaan tiettyjen digitaalisten työkalujen käyttö myös jatkossa rajoitettuun tarkoitukseen: lasten suojelemiseen seksuaaliväkivallalta.

CANADIAN CENTRE for CHILD PROTECTION®
Helping families. Protecting children.

INHOOPE

TIETOA NETTIVIHJE-PALVELUSTA

Nettivilhje on vihjepalvelu, jonne kuka tahansa voi tehdä ilmoituksen, jos epäilee kohdanneensa netissä lapsen kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaan liittyvää materiaalia tai toimintaa. Nettivilhjeeseen saapuneiden vihjeiden käsittelyssä noudatetaan Suomen lakia ja kansainvälisen [INHOPE-verkoston yhteisiä toimintaperiaatteita](#). INHOPE-verkoston tavoitteena on nopeuttaa laittoman materiaalin poistamista verkosta edistämällä tiedonkulkua viranomaisille ja palveluntarjoajille.

Nettivilhjeeseen voi [ilmoittaa](#):

1. lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta kuva- tai videomateriaalista (myös anonyymisti)
2. lapsen houkuttelusta seksuaalisiin tarkoituksiin (grooming)
3. lapsen alastonkuvasta, joka on lähtenyt leviämään netissä
4. lapsen kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaan liittyvää ihmiskaupasta

Uudistimme vuonna 2020 vihjeiden vastaanottamista. Lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta kuva- tai videomateriaalista vastaanotamme vihjeitä edelleen myös täysin anonyymisti, mutta muiden lomakkeiden (2-4) kautta tulleista vihjeistä pystymme nyt poliisin pyynnöstä (poliisilain 4. luvun 3. pykälän 2. momentin perusteella) välittämään poliisille vihjeen lähettäjän IP-osoitteen. Tämä muutos edistää Nettivilhjeeseen ilmoitettujen rikosten selvittämistä ja uhrien tunnistamista. Lue lisää tietojen käsittelystä [tietosuojaselosteestamme](#).

Kuva 2. Lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia sisältävän vihjeen käsittely.

Vihjeet käsitellään mahdollisuuksien mukaan 48 tunnin sisällä niiden saapumisesta. Kaikki laittomaan materiaaliin ja toimintaan viittaava tieto välitetään Suomen viranomaisille arviointia ja mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten. Ulkomaisella palvelimella sijaitsevasta laittomaksi arvioidusta ja lasten oikeuksia loukkaavasta materiaalista välitetään tieto (URL-osoite) sen maan INHOPE-vihjepalveluverkoston kuuluvalle vihjepalvelulle, jossa laitton materiaali sijaitsee. Vihjepalvelu arvioi materiaalin kyseisen maan lainsäädännön mukaan ja välittää tietoa niin paikallisviranomaisille kuin palveluntarjoajille, jotta materiaali saadaan poistettua mahdollisimman nopeasti verkosta.

Suomessa sijaitsevasta laittomasta materiaalista olemme yhteydessä myös suoraan palveluntarjoajaan kehoittaen heitä olemaan yhteydessä keskusrikospoliisiin. Suomen lainsäädännöstä johtuen, emme voi välittää palveluntarjoajalle laitonta materiaalia sisältävää URL-osoitetta materiaalin poistamiseksi tai vaatia palveluntarjoajaa poistamaan materiaalia. Monessa muussa maassa INHOPE-vihjepalvelu voi kuitenkin vaatia palveluntarjoajaa poistamaan maassaan sijaitsevan materiaalin. Suuri osa vihjeiden sisältämästä laittomasta materiaalista sijaitsee muualla kuin Suomessa, joten tiedon välittäminen INHOPE-vihjepalveluverkossa on tärkeää. Tiedot välitetään muille vihjepalveluille INHOPE:n ylläpitämän [ICCAM-järjestelmän](#) avulla, josta tieto välittyy myös kansainväliselle

poliisijärjestö [Interpolille](#). Rekisteröitymistä tai aineiston lataamista edellyttävillä sivuilla sijaitsevaa materiaalia ei tarkisteta, vaan näitä vihjeitä koskeva tieto välitetään suoraan keskusrikospoliisille.

Vihjeet, jotka käsittelevät epäilyä lapsen kohdistuneesta laittomasta toiminnasta, kuten lapsen houkuttelusta seksuaalisiin tarkoituksiin, arvioidaan ja välitetään keskusrikospoliisille mahdollista jatkoselvitystä ja toimenpiteitä varten. Tarjoamme ilmoittajille myös neuvoja ja ohjausta esimerkiksi auttaviin palveluihin. Tällaista tukea saa jättämällä vihjelomakkeelle sähköpostiosoitteensa.

TIETOA LAPSIIN KOHDISTUVAA SEKSUAALIVÄKIVALTAAN TODISTAVASTA MATERIAALISTA

Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali (eng. child sexual abuse material, CSAM) todistaa kaiken ikäisiin ja kaikkia sukupuolia oleviin lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia. Materiaali pitää sisällään esimerkiksi kuvia ja videoita, joissa on fokuksessa lapsen genitaalialue, seksuaalista toimintaa ilman aikuista tai aikuisen kanssa, penetraatiota tai erityistä raakuutta. Lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin tuottaminen, hallussapito ja levittäminen on Suomessa laitonta (Rikoslaki 39/1889 17 luku).

Seksuaaliväkivallan tarkoituksellisella kuvaamisella ja kuvien levittämisellä on usein keskeinen merkitys lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa. Lapsen kohdistuva seksuaalirikos ja sen taltioiminen kuvamateriaaliksi tapahtuu usein lapselle läheisen ihmisen toimesta kodinomaisessa ympäristössä. Rikos on voitu toteuttaa myös täysin verkon välityksellä. Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali on tyypillisesti:

- Tekijän tai tekijöiden tallentamaa materiaalia lapsen kohdistetusta seksuaaliväkivallasta. Materiaalin todistamaa seksuaalirikosta ei ole tehty verkon välityksellä, mutta tallennetta jaetaan verkossa.
- Tekijän tai tekijöiden tallentamaa materiaalia lapsen kohdistetusta seksuaaliväkivallasta. Materiaalin todistama seksuaalirikos on toteutettu verkossa (esim. web-kameran välityksellä) ja tallennetta jaetaan verkossa.
- Lapsen tai nuoren itse ottamat kuvat tai videot, jotka vastaanottaja on laittomasti jakanut eteenpäin kolmansille osapuolille tai verkkoon.

Henkilöt, jotka käyttävät lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia omien seksuaalisten tarpeidensa tyydyttämiseen, eivät aina tunnista tai tunnista yhteyttä kuvamateriaalin käyttämisen ja varsinaisen seksuaalirikoksen välillä. Laittoman kuvamateriaalin kysyntä lisää tarvetta tuottaa sitä – joko itselle tai kuluttajille tarpeiden mukaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa yhä uusia lapsiin kohdistuneita seksuaalirikoksia. Lasta tai nuorta saatetaan myös ohjata tai kiristää ottamaan itsestään kuvia. Materiaalin levittäminen voi olla myös rikollista liiketoimintaa tai osa järjestäytyneitä rikollisuutta, taustalla voi olla myös lapsen kohdistuva ihmiskauppa.

Lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista käytetään Suomessa ja kansainvälisesti usein väärinymmästyneesti termiä ”lapsipornografia”. Suomen rikoslaissa materiaalista käytetään vanhahtavaa ja vaikeaselkoista termiä ”sukupuolisiveellisyttä loukkaava lasta esittävä kuva”. Termit ovat harhaanjohtavia ja vähätteleviä, sillä materiaali todistaa lapsen kohdistunutta vakavaa seksuaalirikosta. Viranomaisten, median ja kansalaisten tulee käyttää lapsen oikeuksia kunnioittavaa terminologiaa, joka ei vähättele lapsen kohdistunutta rikosta.

Joka kerta, kun lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava kuva tai video jaetaan ja sitä katsotaan, lapsi asetetaan uudelleen uhrin asemaan. Seksuaaliväkivalta ja materiaalin levittäminen voivat altistaa lapsen vakaville seurauksille tekohelellä, myöhemmin lapsuudessa ja koko loppuelämän ajan ilman kokemuksen asianmukaista läpikäyntiä.

TIETOA NETTIVIHJE-PALVELUUN SAAPUNEISTA VIHJEISTÄ VUONNA 2020

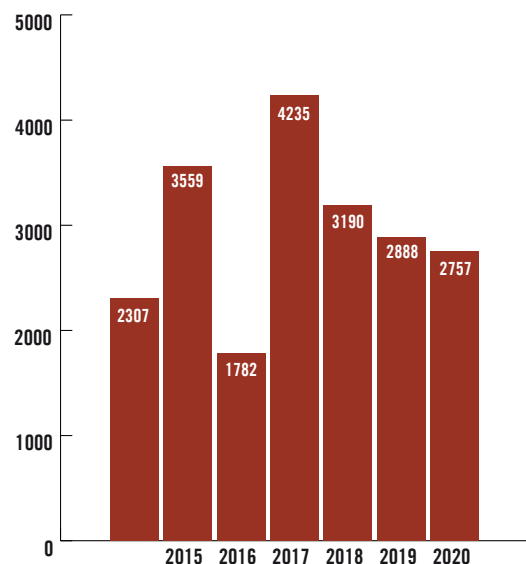
Vuonna 2020 vihjeitä saapui Nettivihjeeseen yhteensä 2757. Yksi vihje tarkoittaa yhtä verkko-osoitetta (URL) tai yhtä kuvausta laittomaksi epäilystä toiminnasta. Jokainen URL voi sisältää yksittäisen kuvan tai videon tai jopa satoja kuvia tai videoita. Vuonna 2020 syötimme INHOPE-vihjepalveluverkoston käyttämään ICCAM järjestelmään yhteensä 18 508 kuvaa/videota. Project Arachnidissa analysoimme yhteensä 29 346 kuvaa vuonna 2020. Project Arachnidissa analysoitujen kuvien määrä tulee todennäköisesti kasvamaan tulevina vuosina, sillä osa vuodesta 2020 käytettiin uusien analystien koulutukseen.

Vihjemäärät vaihtelevat jonkin verran vuosittain. Viimeisen kolmen vuoden aikana vihjemäärät ovat pysyneet melko samanlaisina. Maalis-toukokuussa 2020 vihjemäärät nousivat huomattavasti aiempaan verrattuna. Esimerkiksi pääsiäistä edeltävän viikon aikana käsiteltiin 193 vihjetä, kun tyypillisesti vihjemäärät liikkuvat keskimäärin 50–60 käsitellyn vihjeen välillä viikossa. Vihjemäärän huomattavaan kasvuun saattoi vaikuttaa korona pandemian mahdollinen vaikutus lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten ja laittoman materiaalin levittämisen lisääntymiseen. Varmaa tietoa vihjemäärien hetkelliseen kasvuun ei kuitenkaan ole saatavilla. Kesäkuussa 2020 vihjemäärät tasoittuivat ja syksyllä vastaanotimme vihjeitä jopa normaalia vähemmän.

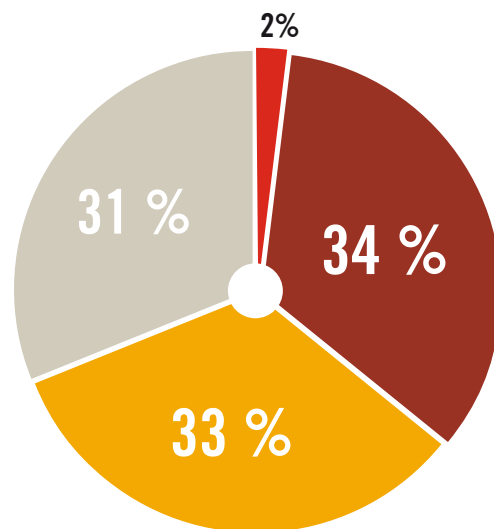
Vuonna 2020 saapuneista vihjeistä 34 % sisälsi laittomaksi arvioitua lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia tai toimintaa kuten lapsen houkuttelua seksuaalisiin tarkoituksiin. Lisäksi kaksi prosenttia vihjeistä sisälsi lasta seksuaalisoivaa materiaalia, josta osa on Suomessa laitonta. Saapuneista vihjeistä 33 % sisälsi tietoja sivustoista, joissa materiaali oli esimerkiksi poistettu, vaati latausta tai oli suojattu salasanoilla. Muuksi materiaaliksi vuonna 2020 luokiteltiin kolmasosa saapuneista vihjeistä. Osa tästä oli materiaalia, jossa luotettavan ikäarvion tekeminen oli mahdollista, jolloin materiaalia ei voitu luokitella laittomaksi.

Olemme nostaneet [seksuaalirikoslain kokonaisuudistusta koskevassa lausunnossamme](#) esiin, ettei laki tällä hetkellä suojaa murrosiän ohittaneita lapsia kuvamateriaalin osalta riittävän hyvin. Vaarana on, että osa tosiasiallisesti laittomasta lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista jää tunnistamatta.

Vihjemäärät vuosina 2014 – 2020

Nettivilhjeeseen saapuneiden vihjeiden sisältö (N=2757)

- Lasta seksuaalisoiva materiaali
- Lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali tai laiton toiminta
- Materiaali poistettu tai sivuille ei päässyt
- Muu materiaali (esim. ikäarvion mukaan ei selkeästi alle 18-vuotias)

Vuonna 2020 lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia sisältävissä vihjeissä yli puolet (68 %) lapsista arvioitiin alle 14-vuotiaiksi. Kuudessa prosentissa materiaalista seksuaaliväkivaltaa kohdistui hyvin pieneen, alle kolme vuotiaaseen lapseen. Ikäarviointiin liittyvien haasteiden vuoksi 14-17 vuotiaiden lasten määrä voisi olla tosiasianssa tässä raportissa esitettyjä tilastoja (32 %) suurempi.

Vuonna 2020 lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia sisältävissä vihjeissä uhreina oli enemmän tyttöjä kuin poikia. Vajaa 70 % materiaalista sisälsi tyttöihin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa, 62 %:ssa uhreina oli vain tyttöjä. Poikien osuus on kuitenkin merkittävä, sillä 38 % materiaalista sisälsi poikiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa. Materiaalista kolmasosa sisälsi vain poikiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa.

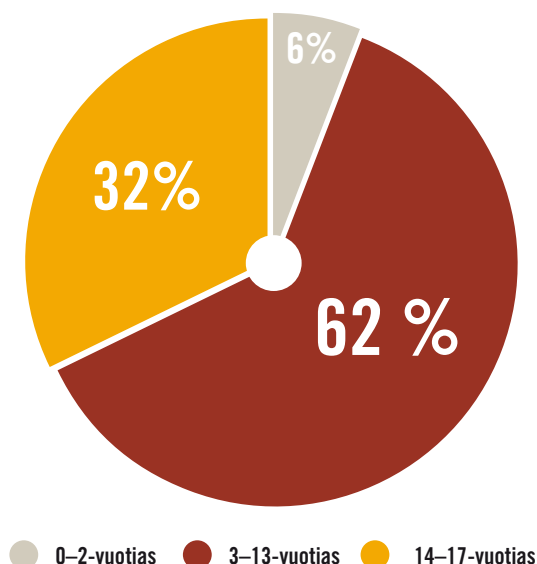
VERTAILU AIEMPIIN VUOSIIN

Vihjeiden sisällössä on jonkin verran vaihtelua vuosittain. Vuonna 2020 saapuneiden vihjeiden, joissa materiaali oli joko poistettu tai materiaaliin ei ollut pääsyä, osuus kasvoi huomattavasti verrattuna aiempaan vuoteen. Vuonna 2019 näiden vihjeiden osuus oli 14 %, kun vuonna 2020 niiden osuus oli 31 %. Muuta materiaalia (esimerkiksi kuva- tai videomateriaalia, jossa ikäarvion mukaan henkilö ei ollut selkeästi alle 18-vuotias) sisältävien vihjeiden määrä laski kuitenkin merkittävästi. Vuonna 2019 "muuta materiaalia" sisälsi 53 % vihjeistä, vuonna 2020 näiden vihjeiden osuus oli 31 %.

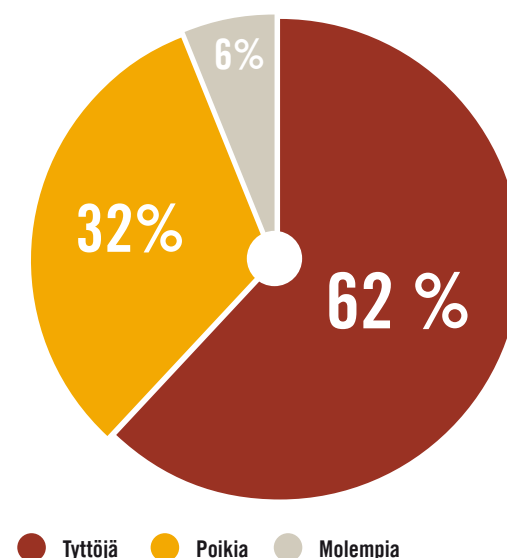
Tarkasteltuna pidempää aikaväliä (2015-2019) on "lasta seksuaalisovaa materiaalia" sisältävien vihjeiden määrä laskenut vuodesta 2017 lähtien. Muutoin vuonna 2020 saapuneiden vihjeiden sisältö ja uhrien ikäjakauma ovat pysyneet melko samansuuntaisina verrattuna vuosien 2015-2019 vihjeiden sisältöjen keskiarvoihin. Vuoden 2019 tilastot ovat luettavissa [täällä](#).

[Koulutuspyynnöt](#)

Lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava kuvamateriaali ikäluokittain (N=876, N=769)

Lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava kuvamateriaali sukupuolittain (N=876, N=751)

**Yhteisrahoitettu Euroopan unionin
Verkkojen Eurooppa -välineestä**

Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton,
vuonna 1922 perustettu kansalaisjärjestö, joka edistää lapsen oikeuksien
toteutumista Suomessa ja maailmalla.

pelastakaalapset.fi